

teerd en geargumenteerd, deze beantwoording vinden:

Kunst, in oorsprong en wezen goddelijk, is een element, door God in de menschenziel gelegd; daaruit volgt, dat ze wel een zelfstandige openbaringsvorm heeft, maar toch in eerste instantie van God afhankelijk blijft. En schoonheid, immers de essentie van kunst, is dat, wat naar het woord van Dr. Jonker „schoonheid is voor God“.

Het kan nuttig zijn, deze opvatting nader te bezien. Dat de kunst in haar oorsprong en wezen goddelijk is, blijkt uit de omstandigheid, dat voorwaarde is voor de kunstproductie het bezit van talent. Een kunstenaar, of beter, een echt kunstenaar, een dus wiens werk echte kunst is, is niet denkbaar zonder talent. En dat talent nu is aangeboren, is van het eerste levensmoment af in hem aanwezig, is dus een van menschenlijk willen en streven volkomen onafhankelijk bezit. Het kan, moet zelfs door studie en oefening worden geleid en ontwikkeld, maar het is er in beginsel, en juist daarom is het een gave van God, van Wien ook het leven is. Dus is het vermogen om kunst voort te brengen door God in de ziel van den kunstenaar gelegd, en het is een zelfstandig kunnen, in overeenstemming met den redelijken en dus zelf-verantwoordelijken aard van den mensch. Maar, naast deze zelfstandigheid blijft de afhankelijkheid, omdat de mensch in alles van God afhankelijk is. Zelfs is, op grond van dit laatste, de afhankelijkheid primair en blijft de zelfstandigheid daaraan altijd ondergeschikt. Want iedere zelfstandige levensuiting geschiedt ten slotte toch onder het bestier of onder de toelating van God.

Het is van groot belang, deze gedachte vast te houden ten aanzien van den literairen kunstvorm. Want alleen in het licht van de zelfstandigheid der kunst kan worden begrepen, hoe er zoo heel veel is, met name in de moderne letterkunde, dat zondig is en strijdig met Gods wil en wet. Daarin immers openbaart zich de zonde-infectie, die onze gansche menschenheid, en dus ook de menschenlijke kunst heeft aangetast. En die infectie is mogelijk, juist omdat er zelfstandigheid is.

Na deze verduidelijking zal het misschien te beter worden verstaan, dat kunst, in oorsprong en wezen Goddelijk, een element is; door God in de ziel van den mensch gelegd, en dat ze wel een zelfstandigen openbaringsvorm heeft, maar toch in haar uiting in eerste instantie van God afhankelijk blijft.

Uit deze zienswijze nu volgt vanzelf de opvatting van „schoonheid“, dat n.l. schoonheid is alleen datgene, wat schoon is voor God. Want dit betekent: wat het meest ligt in de sfeer der afhankelijkheid, waar dus de zelfstandigheid aan de afhankelijkheid ondergeschikt blijft. Wat het dan is, dat ligt in de sfeer der afhankelijkheid? Alles wat Gods eer verhoogt, wat brengt tot verheerlijking van Zijn Naam, wat dus getuigt van Zijn heerlijkheid en heiligheid. Zulks blijft natuurlijk altijd gebrek, omdat onze menschenheid blijft. Daarom kan menschenlijke kunst ook nooit volmaakte schoonheid voortbrengen, want het volmaakte is alleen in God. Maar juist daarom is ook het menschenlijk werk het best, als het besef der afhankelijkheid het grootst is, en dus is schoonheid, zoals die door menschen kan worden voortgebracht ook dat, wat het meest ligt in de sfeer van die afhankelijkheid.

Zulke schoonheid dan vindt men b.v. bij Guido Gezelle, die in alles de hand ziet van zijn Schepster en door dat alles wordt gestemd tot verheerlijking van Zijn Naam; bij Vondel, bij Camphuyzen, bij Bilderdijk, Da Costa en zoovele anderen, overal waar de heerlijkheidsgedachte spreekt. Maar ook daar is die schoonheid, waar Gods gerechtigheid glanst, Zijn genade schittert, Zijn macht zich toont.

Nu bestaat er ook schoonheid van stijl, conceptie, bewerking, maar, het behoeft wel een atzondertlijk betoog, deze schoonheid is niet die, waarover we spraken, is niet van idolelen doch van technischen aard. Ze is een niet geringe factor, is zelfs voorwaarde voor kunst, maar ze blijft bij het uiterlijke, waar de schoonheid het innerlijke raakt.”

Wat hier werd gezegd is, in 't kort, de uiteenzetting, die we noodig hadden, om in de behandeling van ons onderwerp verder te komen. Daarom nam ik de vrijheid dit stuk over te nemen. Want nu kunnen we deze opvatting toepassen op de ideeën, die de grondbeginselen zijn van de moderne letterkunde en zoo komen we vanzelf tot een overweging van de verhouding waarin die twee tot elkander staan.

C. T.

Nieuwe Jongensboeken.

„Jongensboeken“ behooren in den regel niet tot die lectuur, die in ons blad de aandacht heeft. Niet, vooral niet, omdat we de bespreking van zoodanige boeken van minder belang achten. 't Is juist een zaak van bijzonder gewicht, omdat zoo ontzaggelijk veel lectuur voor jongens en meisjes aan de markt komt, aantrekkelijk door vorm en inhoud beide, terwijl zoo weinig daarvan voor onze jeugd aan te bevelen is. Gemotiveerde behandeling is daarom op dit terrein alleszins noodzakelijk.

Maar deze lectuur vormt een eigen groep, die aan ietwat andere eischen beantwoorden moet dan wat tot de literatuur behoort, en de bespreking behoort thuis in bladen, die meer tot den arbeid onder jongeren zich richten of met dien arbeid eenig verband houden.

Nu echter de uitgever Schoonderbeek te Laren ons twee van z'n nieuwe, keurig uitgegeven, jongensboeken ter kennismaking zond, willen we die gaarne

onder de aandacht brengen ook van onze lezers.

't Eerste boek „Aalsveensche jongens“ is van een bekend auteur op dit gebied, A. Vreeken, die de prijszwaarte gewoonte heeft om niet alleen den jongens een genoegelijk verhaal te vertellen, maar ook altijd de een of andere les te leggen in hetgeen hij vertelt. Die eigenschap missen we in de meeste van deze boeken maar al te zeer. Weliswaar is dit soort lectuur voor ontspanning bedoeld, maar dat sluit toch volstrekt niet in, dat geen enkel element van religieuze, van ethische, morele, sociale waarde er in liggen moet. Juist in een sfeer, waar de aandacht der jonge lezers is gebod, valt veel te bereiken, zoo het op een tactische manier wordt aangelegd. Vreeken heeft daar slag van en dat geeft aan z'n, overigens „neutrale“ boeken, zekere beteekenis. Ook in dit boek legt hij zulk een strekking. Door al de gebeurtenissen in het jongensleven waarvan hij vertelt, roeitochtes, schaatsenrijden, visschen, zwemmen, loopt één draad, die door de omstandigheden telkens weer zichtbaar is: de waarschuwing tegen drankmisbruik. Hij doet daarvan al de gevolgen zien in het gezin, waartoe een van de Aalsveensche jongens behoort, en die gevolgen spreken duidelijker genoeg. Nu kon hier en daar deze bedoeling minder opzettelijk zijn, om effect genoeg te hebben; ook valt niet te ontkennen, dat het gegeven niet nieuw is en tot op zekere hoogte voor een jongensboek niet in de eerste plaats in aanmerking komt. Maar hier is het toch zonder schade in het verhaal ingebracht en blijft genoeg over, dat voor jongens aantrekkelijk is. Iets aardigs geeft aan dit boek het feit, dat de auteur telkens uit en over z'n eigen jeugd vertelt (al zegt hij het nergens), daar hij zelf een Aalsveensche jongen is geweest en dus de omgeving kent. Misschien komt het wel daardoor, dat we hier niet die overdreven-jongensachtige, op effect berekende grappigheid en avontuurlijkheid vinden, die doorgaans deze boeken zoo onwezenlijk doet zijn. Bijzondere dingen gebeuren er niet, althans geen dingen, die buiten de grenzen van het gewone jongensleven liggen.

In ander verband wees ik er eens op, dat vele van deze „neutrale“ jongensboeken toch voor onze jongens ongeschikt moeten worden geacht, omdat ze in een sfeer brengen, die de onze niet is. Van dit boek behoeven we dat, geloof ik, niet te zeggen. Iets verkeerd heb ik er niet in gevonden en het kan door z'n strekking nog wel goed doen. We begeeren voor onze jongens en meisjes beginsellectuur, en die is er, maar daarom kunnen ze ook een boek als dit toch wel lezen. De illustraties van Jan Rinke zijn goed.

Het tweede boek „Dat lieve, goeie Steendam“ is meer een jongensboek van 't gewone soort: Jongensgrappen en avonturen vormen de hoofdzaak van het verhaal, dat door den schrijver Jac. van der Klei „een vrolijk verhaal“ wordt genoemd. Vrolijk is het, en geestig geschreven ook. 't Is zeker fleuriger dan het eerste en zal bij de jongens zeer in den smaak vallen. En ook zijn de grappen niet van ongewenscht alloo, al zijn sommige met den naam „streken“ beter gestempeld. Ze zijn bovendien origineel en in de kleuren van gezonden humor geteekend. Bij zoodanigen inhoud is weinig ander verband in het geheel dan gelijkheid van plaats en personen van handeling, maar toch heeft het boek zekere eenheid in de tekening van het jongensleven in een provincie stadje. Een verdienste is het, dat de grappen geen „geestigheden“ zijn ten koste van anderen. Wel moeten de schoenmaker en de brugwachter van Steendam, huns ondanks, er nog al eens een rol in spelen, maar een verkeerd element zit daar toch niet achter. Daarom hebben we geen bezwaar tegen dit boek, uit een algemeen-paedagogisch oogpunt gezien. Maar hier en daar stuiten we toch op uitdrukkingen, die we liever niet zagen en zonder eenige schade voor het effect gemist konden worden.

Als proeven van z.g. „neutrale“ boeken zijn beide deze verhalen alleszins verdienstelijk. Te recht echter is er steeds op gewezen, dat we voor onze jongens en meisjes christelijke boeken noodig hebben, en dat deze aantrekkelijk genoeg kunnen zijn hebben auteurs als Schrijver, v. d. Hulst, Penning, Hilbrandt Boschma, Mevr. Westerbrink—Wirtz e.d. voldoende bewezen.

Hans Sterneder, De Boerenstudent.

De Uitgeversmaatschappij „Elsevier“ bezorgde een Nederlandsche vertaling van den in Duitschland zeer bekenden roman „Der Bauernstudent“, een boek, dat, naar op den omslag vermeld staat, in „duizenden en duizenden exemplaren“ in Duitschland is verkocht.

We kunnen de waardeering, die daaruit spreekt, verstaan. Vooreerst is het verhaal in z'n geleidingen typisch Duitsch; 't is pittig geschreven, veelal zelfs geestig; 't is rijk in afwisseling van gebeuren en tegenover de vele schundliteratuur, die in Duitschland verschijnt, is het een besliste reactie. De hoofdfiguur van het boek, Wolf Hez, is een flinke, uit moreel oogpunt wikkaste jonge man, die door hard werken in 't boerenbedrijf z'n kost verdient en, althans gedeeltelijk, z'n studiegeld; die zich door geenerlei verleiding laat afbrengen van z'n weg en voor z'n oude grootmoeder een groote steun is: Zulke figuren zijn in de romanwereld, en zeker

in de moderne Duitsche literatuur, zeldzaamheden en het is dan ook geen wonder, dat Wolf Hez, die bovendien een levendige, sympathieke jongen is, in korten tijd bij het lezend publiek zekere populariteit verwierf. Daar komt nog bij, dat de roman zelf vele bladzijden van zeer goede teekening tellt, en een sfeer heeft. Vooral het eerste deel is goed, waar, in dikwijls fijne trekjes, geteekend wordt hoe Wolf opgroeit, midden in de levende natuur, en de wonderen leert zien, die ook in het kleinste organisme zich openbaren. Voorts zijn ook talrijke tafereeltjes uit het jongensleven als van Duitsche prenten afgeteekend. Al deze en dergelijke kwaliteiten verklaren den opgang, dien het boek maakte, en rechtvaardigen dien geheel. Ook literair is het zeker niet zonder verdienste, zelfs in vertaling, zooals het voor ons ligt.

Maar toch, voor onzen christelijken kring is het minder geschikt. Niet alleen door een zelfmoordverhaal, dadelijk al in het begin, maar ook door sommige bijfiguren, als de weduwe Bork, en ingegeven beschouwingen, als die der oude-heerenclub over Fifi, het meisje van den luitenant, door minder gewenschte verhoudingen wat betreft de genegenheid van Wolf's beschermsters voor hem, danspartijen op Zondagavond e.d. Ook zijn verschillende uitdrukkingen schrijnend voor ons gevoel. Veel is er in dit boek te waardeeren — vooral de figuur van de oude grootmoeder is voortreffelijk getypeerd — maar in z'n geheel valt het toch buiten de sfeer, waarin we, ook in onze lectuur, leven willen.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Het nabije Oosten.

II.

In ons vorig artikel wezen wij op de algemeene beteekenis van het Nabije Oosten, dat zich uitstrekt van Egypte tot Perzië en zelfs Afghanistan. De bevolking is overwegend Mohammedaansch, en aan zending is er onder deze volken en stammen betrekkelijk weinig gedaan.

Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Het was de heerschende gedachte, dat een Mohammedaan toch onbekeerlijk was, die het krachtig doorzetten tegenhield, maar er waren ook uitwendige hinderpalen, die niet gering moeten worden geacht.

Zonder overdrijving kan worden gezegd, dat het grootste deel van deze landen voor de zending gesloten gebied was.

Zoo was het b.v. onmogelijk zonder levensgevaar Arabië binnen te dringen. Het was eenvoudig een uitgesloten zaak daar aan zending te doen. En nu is zelfs overwogen geworden, om in Dsjedda, de havenstad van Mekka, een Christelijk hospitaal te bouwen. Laat het ook zijn, dat er van dezen bouw niets komt, dan spreekt het overwegen van de mogelijkheid, ja het beramen van verschillende plannen en de poging om ze ten uitvoer te brengen, boekdelen; daaraan zou eenige jaren geleden niet gedacht zijn, en niet kunnen gedacht zijn.

De Mohammedaansche wereld ligt voor de zending open!

Deze woorden zijn zoo gauw neergeschreven; maar daar is heel wat aan voorafgegaan, voordat dit resultaat kon worden geboekt. En wij moeten zeggen, dat God het gedaan heeft, zij het ook door de dwaasheden van de menschen als middel te gebruiken.

Op de debetzijde van den wereldoorlog staat een zeer groote post, maar op de creditzijde staat ook wat geschreven. De gevolgen, de ongewilde gevolgen misschien, zijn de geopende toegang tot den Islam.

In het artikel van Dr. John Mott, dat wij de vorige maal aanhaalden, wordt zeer duidelijk de veranderde situatie geteekend. De verkeersmiddelen zijn enorm toegenomen; duizenden mijlen spoorweg zijn aangelegd, en talrijke wegen voor het autoverkeer; zelfs wordt de woestijn Sahara met auto's doorkruist, en is de aanleg van een spoorbaan begonnen! De afstand van Bagdad naar Damascus, welke vroeger vele weken reizen vorderde, is nu in 19 uren af te leggen.

Hier hebben wij ook met de politieke constellatie te doen.

Bij het beëindigen van den oorlog werden de verschillende landen zooveel mogelijk onder den invloed der Christelijke mogendheden gebracht; deze kregen de dusgenaamde mandaten. Zoo is aan Frankrijk het mandaat over Syrië toevertrouwd, Engeland heeft het over Palestina, en houdt ook in Perzië, Mesopotamië, Egypte en Arabië de macht in handen. Dat dit voor de zending van de grootste beteekenis is, springt in het oog. Wij zullen nog gelegenheid hebben hierop te wijzen.

Reeds door den oorlog kwamen talloze Mohammedanen in directe aanraking met het Christelijke Westen, al was het ook als soldaat in de talrijke legers. Maar na den oorlog is het verband gebleven. In toenemend getal trekken mannen en vrouwen van groote inkomens en voornamelijk positie naar Europa; duizenden van studenten zijn van Azië en Afrika naar de Universiteiten in de Christenlanden gegaan. Op de groote Zendingsconferentie te Jerusalem werd verzekerd, dat er

jaarlijks m bezoeken!

En hier!

Ook cult

De krant,

en honder

intree geda

op de sch

geboden. V

en gezocht

De posi

De sluier

wordt er

schikt; zij

vrouwensch

op onder

Turksche

te maal

daansh la

worden ge

Met nam

in de Tur

gebeurd is

Treden

Het Osm

ken, ging

kon deze n

maar toch

van Turkij

woordigde

lijke nach

den Mohan

schappij. H

heerlijke b

den hadde

schen sche

Dit is vo

In 1922

de Nationa

de macht i

Westersch

geheeten, l

sjewistisch

Wel wer

drukkelijk

wereldlijke

geestelijke

aan de Mi

nomen. V

heele were

onderwerpe

gekomen.

ziet nu

wereldrijk

de Arabier

Het groo

deelen uite

in deze tw

In het 2

overwicht;

hebben de

zijn, een

gewoest is,

gendheden

In het 2

land; het

Mesopotam

echter zijn

legenover

Mohammed

Bagdad of

de leiding

Dat dit

macht, en

macht, n.l.

staat, van

hoeft hier

ere van

vrijheid va

landen, wa

verdragen

voor het t

Zelfs va

deele, wor

moorden d

mandaat o

lende rede

daarmee v

prijzageve

bruik ma

een schuil

en grooten

digheid va

ligheid vo

Zoo hebl

om in het

gang te o

En daar

Is Rull

bode" ove

enbus Buh

over wien

schreef. E

Maanheden
Wolf Hez,
hieke jongen
ek zekere po-
dat de roman
ekening tell,
deel is gelyk,
d wordt hoe
e natuur, en
het kleinste
ook talrijke
van Duitsche
lijke qualitei-
k maakte, en
r is het zeker
ig, zooals het

kring is het
n zelfmoord-
ar ook door
Bork, en in-
oude-heeren-
itenant, door
t betreft de
svoor hem,
zijn verschil-
ons gevoel.
— vooral de
voortreffelijk
rall het toch
onze lectuur.
C. T.

IE.

de algemeene
dat zich uit-
Afghanistan,
medaansch, en
en stammen
en aan te wij-
chte, dat een
die het krach-
aren ook uit-
moeten wor-

zegd, dat het
r de zending

e levensgevaar
envoudig een
te doen. En
n in Djeddah,
elijk hospitaal
er van dezen
verwegen van
verschillende
er te brengen,
n geleden niet
ht zijn.

voor de zen-
bergeschreven;
gaan, voordat
n wij moeten
zij het ook
en als middel

doorlog staat
reditzijde staat
de ongewilde
le toegang tot

tt, dat wij de
e duidelijk de
eersmiddelen
mijlen spoor-
gen voor het
n Sahara met
van een spoor-
gdad naar Da-
sizen vorderde,

ke constellatie

og werden de
lijk onder den
den gebracht;
daten. Zoo is
toevertrouwd,
en houdt ook
rabië de macht
van de grootste
Wij zullen nog
n.

illooze Moham-
het Christelijke
t in de talrijke
et verband ge-
n mannen en
voornamen pō-
studenten zijn
rsiteiten in de
oote Zendings-
zeker, dat er

jaarlijks meer Mohammedanen Parijs dan Mekka bezoeken!

En hierbij blijft het niet.

Ook cultureel ontwaakt de Islamitische wereld. De krant, de boeken, de bioscoop, de schouwburg en honderd andere dingen meer hebben er hun intree gedaan. Waar vroeger het zendingsonderwijs op de scholen werd afgewezen, wordt er nu om geboden. Verstandelijke ontwikkeling wordt begeerd en gezocht.

De positie van de vrouw is totaal veranderd. De sluier is stukgescheurd; hij een huwelijk wordt er niet meer over haar zonder haar beschikt; zij woont vergaderingen bij; zelfs zijn er vrouwenclubs opgericht; zij laat ook haar recht op onderwijs gelden; en in Klein-Azië heeft de Turksche regeering haar het stemrecht gegeven. Al te maal ongehoorde dingen, die in een Mohammedaansch land met revolutie op één lijn kunnen worden gesteld.

Met name wijzen wij echter op de verandering in de Turksche heerschappij. Wat op dit gebied gebeurd is, is kortweg verbluffend.

Treden wij daartoe in de geschiedenis terug. Het Osmanische rijk, de heerschappij der Turken, ging over geheel het Nabije Oosten. Practisch kon deze macht wel niet overal uitgeoefend worden, maar toch erkende de Mohammedaan den sultan van Turkije als zijn heer. Deze sultan vertegenwoordigde als Kalief te Konstantinopel de wereldlijke macht van den Islam. De Kalief bleef voor den Mohammedaan het ideaal van de wereldheerschappij. Het deed hem droomen droomen van een heerlijke toekomst, waarin de Christenmogendheden hadden te buigen onder den Mohammedaanschen schepter.

Dit is voorbij.

In 1922 werd te Angora de sultan afgezet door de Nationale Vergadering. De Jong-Turken hebben de macht in handen, een modern-democratische en Westersch-athetische partij, ook Kemalisten-partij geheten, beslist anti-christelijk en agnostisch-bolsjewistisch van karakter.

Wel werd een andere Kalief benoemd, maar uitdrukkelijk werd geconstateerd, dat deze geen wereldlijke functie meer zou bekleeden, doch slechts geestelijke autoriteit bezitten zou. Daarmee is dus aan de Mohammedaansche volken het ideaal ontvallen. Voor het Pan-Islamisme, dat bedoelt de heele wereld, niet te bekeeren, maar aan zich te onderwerpen, is nu het nationalisme in de plaats gekomen. De Mohammedaansche Egyptenaar b.v. ziet nu niet meer naar een Mohammedaansch wereldrijk uit, doch naar een vrij Egypte, en zoo de Arabier naar een vrij Arabië, enz.

Het groote Osmanische Rijk ligt in twee groote deelen uiteen. En de Turken en de Arabieren treden in deze twee deelen op den voorgrond.

In het Noordelijke deel hebben de Turken het overwicht; het omvat Anatolië (Klein-Azië); daar hebben de Turken, na uit Europa verdreven te zijn, een rijk gevestigd, sterker dan Turkije ooit geweest is; en de schrik voor de Europeesche mogendheden; ook Perzië, en vervolgens Afghanistan.

In het Zuidelijk deel heeft de Arabier de overhand; het omvat behalve Arabië Palestina, Iraq, Mesopotamië, en ook Egypte. Engeland heeft hier echter zijn invloedssfeer, en streeft er naar, om tegenover de sterker wordende Turken een nieuw Mohammedaansch rijk te vormen, met Mekka, Bagdad of Damaskus tot hoofdstad, en dan onder de leiding van Engeland!

Dat dit breken van de ééne Mohammedaansche macht, en het feit, dat een groot deel van deze macht, n.l. het Arabische, onder Engelschen invloed staat, van groot belang is voor de zending, behoeft hier geen nader betoog. Het moet toch toe eere van Engeland gezegd worden, dat het de vrijheid van godsdienst in de Mohammedaansche landen, waar het invloed heeft, handhaaft en door verdragen de veiligheid en ook den voorsprong voor het Christendom afdwingt.

Zelfs van Frankrijk kan dit, zij het ook ten deele, worden gezegd. Het dult tenminste het uitmoorden der Christenen niet. Het heeft toch het mandaat over Syrië, maar trok zich om verschillende redenen uit Noord-Syrië en Sicilië terug. Maar daarmee waren deze provincies aan de Turken prijsgegeven, die dadelijk van de gelegenheid gebruik maakten, om 150.000 Armeniërs, die daar een schuilplaats hadden gevonden, te verdrijven en grootendeels te slachten. Reeds de tegenwoordigheid van Frankrijk in Syrië waarborgt de veiligheid voor de Christenen.

Zoo hebben allerlei oorzaken er toe meegewerkt, om in het Nabije Oosten voor de zending den toegang te openen.

En daarvan wordt gebruik gemaakt.

J. D. W.

PERS-SCHOUW.

Over Budding.

De Rullmann schrijft in de „Utrichtsche Kerkbode“ over de menschenkennis van Hendrik Jacobus Budding, den bekenden Zeeuwschen dominee, over wien Dr J. H. Gunning een mooie biografie schreef. Enkele episoden haalt Dr Rullmann aan:

Zoo was er een tijd lang in de gemeente een vrome prater over de geestelijke dingen. De man had zoo innig, en „getuigde“ zoo diepbaar, dat bijna allen met hem dweepten. Zoo had hij dan ook eens in bijzijn van Ds Budding zitten praten, toen deze opstond en heenging, na den Bijbel geopend en op een bepaalde plaats een vouwtje gelegd te hebben, waarin hij hem weer op zijn plaats op den schoorsteen nederzette. Toen hij vertrokken was, zochten de anderen nieuwsgierig het vouwtje op, en vonden toen aangegeven: Num. XXXII: 23b: „Doch gij zult uwe zonde gewaar worden als zij u vinden zal“. De man bleek weldra een lieverlijk suet te zijn, en is als koloniaal naar Indië vertrokken.

Ook het volgende staaltje spreekt sterk:

Op zekeren Zaterdagavond, toen hij bezig was uit een kastje geld te halen voor de boodschappen der dienstmaagd, die hij hem stond, treedt een man uit Nieuwliet bij hem binnen op bezoek. Zonder hem ten volle aan te zien, zegt Budding tegen den opbekende: „Ik kan je geen hand geven; ga heen!“ De man moest terstond vertrekken. — Weldra bleek het, dat het een groote huicelaar was, die zich bij hem had willen indringen.

Minder overtuigend als bewijs van 's mans menschenkennis lijkt mij het volgende verhaal:

Eens kwam Ds Budding bij een weduwe op bezoek en terstond terwijl hij binnenkomt laat de dienstmaagd een blad met thee goed vallen. Budding treedt op de weduwe toe en zegt: „wie helpt gij heden weggestuurd, dien gij wat had moeten geven?“ En de vrouw erkent, dat zij dien morgen om haar drukte een collectant had weggezonden. „Ja, ja, zegt Budding daarop, als gij den Heere wat onthoudt, laat Hij den Duivel toe het dubbele te nemen!“

Want het is best mogelijk, dat Budding hier ongeveer de redeneermethode van de vrienden van Job gevolgd heeft, die ook vonden, dat Job's schade bewijs was van zijn benadeelen van anderen. Echt Jobiaansche zielen zullen al gauw daarop zich herinneren, dat ze niet vrij staan tegenover de aanklachten van anderen. Op den duur tenminste zag Job, dat de negatie zonder meer geen voldoende afwijzing der redeneering van zijn vrienden was.

Een gave, als die van Budding, is niet zonder gevaren, wanneer ze niet voorzichtig aangewend wordt. Wat zegt men van het volgende:

Op zekeren morgen liet Budding een wees voor zich optreden. De man sprak „dierbaar“ en vond veel ingang bij de broeders, maar Budding wilde hem niet meer laten preken. Daarna trad Budding des namiddags zelf op; maar een booze broeder of zuster stopte een briefje met geld in de bus „voor den verdrukten wees“. Budding zei tot den wees, die zijn gast zou zijn: „morgen vroeg rijdt de wagen van Goes naar Wolfaartsdijk, en dan moet ik vertrekken“. Budding ging dien nacht niet naar zijn bed, maar las in den Bijbel, hoofdstuk na hoofdstuk, totdat hij komd bij 1 Tim. 5:24: „van sommige menschen zijn de zonden te voren openbaar en gaan vóór tot hunne veroordeling, en in sommigen ook volgen ze na“. Nu wekt hij onmiddellijk den slapenden wees en zegt hem wat hij in den Bijbel gevonden heeft, er bij voegende: „dat zijt gij“. Na een flink ontbijt laat Budding den wees-prediker vertrekken naar Rotterdam, waar hij... den volgende nacht uit een slecht huis, van kleederen beroofd en geheel ontredderd, op straat wordt gesmeten!

Wie weet, in hoeverre het woord van Budding sluimerende kwade gevoelens wakker heeft gemaakt bij den wees en de onverschilligheid voor wat uit hem groeien zou, heeft aangewakkerd door de ruwe wijze van optreden? Men kan zoo licht een rem, die de zonde nog tegenhoudt, vernielen, of de hand, die de rem nog houdt, onzeker maken met de opmerking, dat de wagen toch den afgrond ingaat. Gaven als deze moeten den bezitter zelf in de eerste plaats onrustig maken. Treffend herinnert Ds Rullmann daaraan bij hetgeen hij opmerkt over Zschokke:

Een der merkwaardigste voorbeelden van zulke zienersgave op niet religieus gebied, is geweest Heinrich Zschokke (1771—1848).

Wanneer Zschokke voor het eerst iemand ontmoette, en hem zwijgend aanhoorde, gebeurde het meermalen, dat heel het verleden van zulk een persoon, of ook alleen een bijzonder voorval uit diens leven, als in een droom aan zijn geest voortij ging, dikwijls in een tijdsverloop van slechts enkele minuten.

Zoo zat hij op zekeren avond in een logement eens aan tafel met een gezelschap, dat den spot dreef met het magnetisme van Mernor en de physiognomie van Lavater. Een der gasten verzoekt hem echter die spotters te weerleggen, inzonderheid een jongen man die tegenover hem zat en het uitbundigste er mee spotte. Zschokke wandelde zich nu tot dezen met de vraag, of hij eerlijk antwoorden wou, wanneer hij hem het geheimste uit zijn eigen leven zou vertellen. Dat zou toch nog ongelofelijker zijn dan Lavater's physiognomie. De jonge man beloofde „leerlijk te zullen erkennen als Zschokke de waarheid vertelde. En toen begon Zschokke de levensgeschiedenis van den jongen man te verhalen, zijn leerjaren, zijn kleine misstapen, en eindelijk ook een kleintje diefstal, waaraan hij zich schuldig gemaakt had uit de kas van zijn patroon. Zschokke beschreef hem daarbij zelfs de onbewoonde kamer met witte wanden, waar, rechts van de bruine deur, op een tafel, de zwarte geldkist gestaan had, enz. enz. Er heerschte doodse

stille onder het gezelschap bij dit verhaal, dat Zschokke slechts nu en dan onderbrak met de vraag, of hij geen waarheid sprak. Elke bijzonderheid bevestigde de verslagen jonge man; zelfs ook, wat Zschokke niet verwachten kon; het laatste genoemde feit. Getroffen door deze oprechtheid reikte Zschokke hem nu vriendelijk over tafel de hand, en hield op met verder te vertellen.

Wat nu voorts deze zienersgave betreft, Zschokke bekenst zelf, dat ze hem vaak tot een kwelling is geweest, als ze, onafhankelijk van zijn wil, zich richtte op personen, aan wier doorschouwing hem weinig gelegen was.

Intusschen zijn over deze dingen onze menschen nog niet uitgedacht.

Over de diepten der ziel gaat langzamerhand meer licht op, maar dat op zijn beurt weer nieuwe schuilhoeken uit haar „binnenkamers“ in het donker laat vermoeden.

K. SCHILDER.

CORRESPONDENTIE.

Het Register van den afgelopen jaargang zal in November op een los-ingelegd blad aan een der nummers worden toegevoegd.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:
Scheemda: J. Bosch te Westbroek en H. R. Pel te Sladkanaal.
Beroepen te:
Scheemda: J. Bosch te Westbroek.
Schouwerzijl: cand. G. Staal Jr. te Zwolle.
Vianen: Dr D. K. Wieringa Zan, Baambrugge.
Aangenomen naar:
Schoondijke: cand. K. Sietema te Den Haag.
Bedankt voor:
Axel: C. J. Hakman te Drachten.
Albeyer, Reidsma, Westraan, Strijen, Westmaak, Zoetermeer.
Zegwaard en Grijskerke: cand. K. Sietema te Den Haag.
Gloessen-Oud- en Nieuwkerk: H. Moolhuizen te Krommenieu.
Intrede te:
Eaffo: J. Gootjes, Tekst Ps. 40:10—12.
Nieuw-Buinen: H. Drost, Tekst Gal. 6:14.
Vrouwepolder-Gapinge: cand. C. von Meijnefeldt, Tekst Hebr. 13:8.
Werkum: E. C. v. d. Laan, Tekst 2 Cor. 4:7.
Afscheid van:
Buitenpost: P. Heikman, Filipp. 1:27a.
Driemum: B. Roorda, Tekst 2 Cor. 13:11.
Onstwedde: H. Enzerink, Tekst Hand. 20:32.
Westraan: G. J. Goede, Tekst Deut. 3:19 en 20.
Zulleen: Dr J. Waterink, Tekst Fil. 1:27—28.

Rectificatie. De intrestekst van Ds J. Duiven te Oppeinde Nijega was niet, zooals in het vorige nummer foutief werd vermeld, Hand. 20:28, doch Luc. 4:16—22.

— Ambtsjubilea. Ds H. G. de Jonge, em-pred. van Dordrecht, 29 Nov. a.s. 50 jaar.
Ds J. B. v. Mechelen, em-pred. van Rouveen, 2 October, 50 jaar.
Ds A. M. Donner J.Hz., te Amersfoort, 9 Nov. a.s. 40 jaar.
Ds Ph. W. H. Eskes, em-pred. van Genemuiden, 25 Oct. a.s., 50 jaar.
Ds W. Schock, em-pred. van Amerongen, 2 Nov. a.s., 40 jaar.
Ds H. Alting, em-pred. van Voorschoten, 15 Nov. a.s., 50 jaar.
Ds H. J. Kouwenhoven te Leiden, 26 Nov. a.s., 25 jaar.
Ds J. v. d. Linden, em-pred. van Den Haag, 1 Nov. a.s., 50 jaar.

— Overleden. Ds J. Veenstra te St.-Annaparochie A. — Emeritaatsaanvragen Ds L. H. Bouma, Middelburg, tegen einde Nov. a.s.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:
Aalsmeer: G. Salomons te Amersfoort.
Eoskoop: J. P. Meijering te Nieuwpoort.
Harderwijk: G. Salomons te Amersfoort.
Kornhorn: J. L. de Vries te Rijnburg.
Bedankt voor:
Ede: K. Groen te Zwijndrecht.
Utrecht: G. Salomons te Amersfoort.
Vlaardingen (2e maal): P. de Groot te Rotterdam.

Bedankt voor:
Rouveen: H. A. de Geus te Veenendaal.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Aangenomen naar:
Paterson (U. S. of A.): A. van Dijke te Nieuw-Beijerland.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Dristal te:
Den Haag (vac. W. Bieshaar): B. Batelaan te Zeist, S. van Dorp te Utrecht en P. van Toorn te Rotterdam.
Rotterdam (16e pred. plaats): G. Bolkestein te Apeldoorn; J. Ravestloot te Driebergen en Dr G. Oortuys C.Bz. te Amsterdam.
Deilshaven (5e pred. pl.): B. Bartelma te Hoogeveen, W. Deur te Zegveld en W. J. van Lokhorst te Bennekom.

Beroepen te:
Balk: G. Tichelaar te Leidenorp.
Lobith: T. Laenderz te Renesse.
Lago-Zwaluwe: J. F. Roth te Almkerk.
Olet (toez.): R. Bevershuis te Groothuizen.
St. Pancras (toez.): J. Jellima te Wageningen.
Saaksum: cand. A. Steenbeek te Woudsend.
Vianen: P. C. de Groot te Jutphaas.
Vollenhove (toez.): J. P. van Londen te Oudwoude.

Aangenomen naar:
Bolsward (Evangelisatie): J. C. Looze te Yorchten.

Bedankt voor:
Dinsloot: J. H. van Paddenburgh te Elspeet.

Intrede te:
Driel: B. Meunenberg, Tekst Matth. 17:8.

Afscheid van:
's-Gravenhage: W. Bieshaar, Tekst 2 Thess. 3:1a.